

akademický rok 2017/18

Diplomová práce – posudek vedoucího

Jméno a příjmení studenta, vč. titulů: BcA. Ladislav Tejml

Název práce: Všechno bude v pořádku / Everything's Gonna Be Alright

Slovní hodnocení:

Švédsky filozof Nick Bostrom sa v obsiahlej knihe *Superinteligencia* do praktických detailov zaoberá závažnou a zatiaľ celkom opomínanou témou: čo sa stane, keď budú raz stroje múdrejšie než ľudia? Scenárov je mnoho a väčšina z nich pre ľudstvo nedopadne práve najlepšie. Skôr než otázka, kedy to nastane, by nás možno malo trápiť, či by sme to dokázali vôbec zaregistrovať a či to ľudstvo v zdraví prežije. Nedávne pokusy s chatovacími botmi totiž okrem iného ukázali, že ak necháme stroje, aby sa samé učili, veľmi rýchlo u nich môžu prevážiť temné a deštruktívne stránky, ktoré odpozorovali od páve ľudí. Aká je však úloha umelcov v dobe, keď sa hrozby, ale i možnosti známe predtým len zo sci-fi stávajú realitou? Rozhodne sa dá tvrdiť, že čelia novým výzvam – a na to je potrebné im jednak porozumieť a jednak dokázať ich artikulovať súčasnými umeleckými prostriedkami. A je logickou voľbou pri tejto tematike držať s ňou aj po technologickej stránke. Aj aktuálne priznania bývalých topmanažérov najväčšej sociálnej siete napovedajú tomu, že technológie zasahujú spoločnosť hlbšie a drastickejšie, než sami ich demiurgovia predpokladali. Sme vôbec schopní tieto zmeny ak už nie ovplyvniť, tak aspon reflektovať a klásť si otázky? Zdá sa, že oveľa viac než kritickou reflexiou blížiacej sa singularity sme ešte stále omámení pôvabom technologických vymožeností, ktoré s nami neoddeliteľne zrástli.

Angažovaný prístup k spoločenskému daniu som u Láďu Tejmla sledovať mohol sledovať počas štyroch rokov ako vedúci ateliéru minimálne v značnej, ak nie prevažnej časti jeho tvorby. Či už to boli kinetické alebo interaktívne inštalácie tematizujúce ekonomické procesy, fenomén „digitálnej demencie“ alebo vzostup nenávisťných tendencií na sociálnych sieťach, alebo v poslednej dobe médium 3D animácie so svojskou „postapokapitalistickou“ ikonografiou, jeho diela nikdy neskĺzli do samoučelnosti alebo prílišnej estetizácie. Čo sa mi na nich tiež páči, je ironický nadhľad a humor, s akým sa autor dokázal chopiť aj závažných a pomerne úzkostných tém. Zároveň sa dokázal počas svojho štúdia posúvať stále dopredu a učiť sa aj po formálnej stránke nové postupy. Treba tiež spomenúť, že popri viacerých vizuálnych médiách sa venuje aj zvukovej a hudobnej tvorbe.

V predkladanej diplomovej práci, ktorej rozpracovanú verziu som mal možnosť zatiaľ vidieť, sme konfrontovaní – podobne ako v predchádzajúcich častiach cyklu *Everything's Gonna Be Alright* – so sériou v zásade nenaratívnych výjavov – animovaných 3D scén. V podivuhodnom algoritmickej bezčasí chladne vylešteného virtuálneho sveta bez ľudských aktérov (ak teda za ľudí nepovažujeme ľuďom podobné postavičky vykonávajúce repetitívne činnosti) sa odohrávajú automatizované procesy, poskytujúce ľudskému divákovi široké pole interpretačných možností vďaka symbolickému vizuálnemu jazyku, ktorý Láďa používa (smartfóny, black box, zlaté vajce, golf ako šport boháčov atď.). Kľúčové slová tvoriace ideový pôdorys prác diela, načrtnuté v textovej dokumentácii k práci, sú tu pretavené do alegorických obrazov posthumanistickej dystópie, pripomínajúcej akúsi nočnú moru snívajúcej umelej inteligencie, hádžucej si kocky o osude ľudstva. Čas je v nich buď teleologický – čakáme na niečo, čo sa zákonite má stať – alebo cyklický, kedy sa dej periodicky a bezmyšlienkovite opakuje ako zle zacyklený program. Frustráciu z dominance technologického a technokratického ovládania sveta s jediným cieľom zvyšovania zisku umocňuje scéna s

nekonečným radom otvárajúcich sa dverí, odhaľujúca bezvýhodiskovosť života v ilúzií, kde je realita len atraktívnou simuláciou. Aj napriek rôznym úvahám o možnom posune sa Láďa nakoniec rozhodol ponechať scény bez textu narátora – a v zásade nešlo o zlé rozhodnutie.

Autor uvádza inšpiráciu tvorbou viacerých výrazných osobností súčasného videoumenia a animácie, ktorých estetika vychádza z podobných východísk (Ed Atkins, Jon Rafman či britský experimentátor Alan Warburton). Tu by som však rád podotkol, že kým však napríklad Warburton volí v každom svojom diele vždy nový prístup a zaujímajú ho aj posuny v experimentovaní so samotným médiom 3D zobrazovania, Láďa považuje formálne zvládnutý postup za dostatočne pevný základ pre svoje myšlienkové vyjadrenie.

Optimistickým sloganom *Everything's Gonna Be Alright* sa snažil pred pár rokmi utešiť aj iný umelec, Guidovan Der Werve. V rovnomennom videu kráča po snehovej pláni a za ním v tesnom závese pláva mohutný ľadoborec. Hoci zatiaľ všetko vyzerá v poriadku, stačí malé zaváhanie a všetko môže zle dopadnúť. Hoci inými prostriedkami, trochu podobne ako u Láďu sa tu stretávame s metaforickým pojednaním o existenciálnej situácii, v ktorej však stále ostáva istá nádej.

Otázky k rozpravě: Dokázal by si identifikovať bod, v ktorom pre teba končí experimentovanie a začína manierizmus – napĺňanie vybrúsenej formy?

Závěrečné hodnocení:

Predkladanú prácu hodnotím ako formálne vydarené a myšlienково zrelé dielo, ktoré sa angažovaným spôsobom a súčasnými výrazovými prostriedkami vyjadruje k aktuálnym spoločenským otázkam.

Návrh klasifikace: A

Posudek vypracoval(a): Mgr. Slávo Krekovič, Ph.D.

Datum: 5.5.2018

Podpis:

